

способи сушіння та органи рослин, які доцільно використовувати. До списку занесено 291 вид лікарських рослин. Закінчується книга рекламою дії бальзаму Комендаря, який має радіопротекторний, детоксикаційний та адаптогенний ефекти, підвищує розумову та фізичну працездатність, нормалізує функцію серцево-судинної системи, забезпечує організм комплексом природних вітамінів і мінеральних елементів, підвищує імунітет, поліпшує обмін речовин, апетит і сон, знімає стрес.

"Там, де схили гір поросли високими травами, де кожний камінь вкритий мохом, а кожна краплина води позолочена сонцем, де раптом долинає поклик трембіти, яка своїм звучанням охоплює кожний куточок душі... Саме там народився цілющий Бальзам Комендаря". На Закарпатті народився і сам ав-

тор книги — Василь Іванович Комендар, доктор біологічних наук, професор Ужгородського національного університету та Національного університету "Києво-Могилянська академія", академік Академії вищої школи, Соросівський професор (1997), експерт BSP, науковий керівник міжвідомчої науково-дослідної лабораторії охорони природних екосистем, заслужений діяч науки і техніки України, голова секції екології Закарпатського наукового осередку ім. Т.Г. Шевченка.

Книга добре ілюстрована чорно-білими та кольоровими світлинами і розрахована на широке коло читачів — лікарів, біологів, заготівельників лікарських рослин, усіх, хто цікавиться флорою Карпат та її раціональним застосуванням у медицині.

В.Г. Собко,
А.П. Лебеда

Вергунов В.А. ПРОФЕСОР СЛЬОЗКІН ПЕТРО РОДІОНОВИЧ (1862—1927). — К.: Аграрна наука, 2007. — 178 с.

У 2001 році директором Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки професором В.А. Вергуновим була заснована історико-бібліографічна серія "Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії". За сім років, що минули від того часу, опубліковано 21 книгу. Вважає не лише висока продуктивність роботи авторів книг цієї серії, а й детальність досліджень, проведених на основі широкого використання літературних джерел (зокрема малодоступних) та архівних фондів. Більшість із книг зазначеної серії становить інтерес не лише для вчених-аграріїв та істориків сільськогосподарської науки, а й для біологів та істориків природознавства. Особливо цінними для істориків біологічної науки та фітобіологів є томи, присвячені видатним ботанікам — Г. Вальтеру, Ю.Д. Клеопову,

Д.Ф. Лихварю, О.А. Янаті, ґрунтознавцям П.В. Бурдіну, Г. Махову.

Нова книга В.А. Вергунова присвячена видатному вченому-аграрію Петру Родіоновичу Сльозкіну (1862—1927), який вніс значний вклад у розвиток ґрунтознавства, фізіології рослин та став засновником контрольно-насіневої справи в Україні. На багатому фактичному матеріалі висвітлено життєвий шлях та наукову діяльність вченого, ім'я якого в останні десятиліття незаслужено призабуте. Тому великою заслугою автора книги є всебічний аналіз наукових досягнень П.Р. Сльозкіна та повернення із забуття імені вченого.

Розгляду наукової діяльності вченого передуює екскурс в історію становлення природничо-наукового напрямку у царині сільського господарства. Автор справедливо відзначає,

що в Україні розвиток цього напрямку насамперед пов'язаний з Волинською гімназією — Кременецьким ліцеєм — унікальним середнім навчальним закладом, в якому працювали видатні природознавці Ф. Шейдт, В. Бессер, А. Андржейовський.

Автору книги вдалось висвітлити роль російської школи генетичного ґрунтознавства та її лідера В.В. Докучаєва у формуванні П.Р. Сльозкіна як природодослідника, який блискуче розвинув вчення про ґрунти в своїх працях "Этюды о гумусе" та "О преобладающем процессе почвообразования".

П.Р. Сльозкін проводив наукові дослідження з фізіології рослин, пов'язуючи їх з вченням про ґрунти. Він встановив спосіб живлення рослин, який одержав назву "метод ізоляції".

Як вже згадувалось, П.Р. Сльозкін став засновником контрольно-насіenneвої справи в Україні. Нагадаємо, що першу в світі контрольно-насіenneву станцію в м. Тарадант

(Саксонія) організував у 1863 р. німецький учений Ф. Ноббе. У 1877 р. при Санкт-Петербурзькому ботанічному саду була організована перша в Російській імперії контрольно-насіenneва станція. Через двадцять років у Києві розпочала свою діяльність перша в Україні контрольно-насіenneва лабораторія. Її першим керівником був П.Р. Сльозкін.

Науково-педагогічна діяльність П.Р. Сльозкіна та його наукові досягнення розглядаються в тісному зв'язку з формуванням особистості вченого. Будучи "стовідсотковим" росіянином і провівши значну частину життя (до 1897 р.) у Москві та Сочі, П.Р. Сльозкін вже в зрілому віці добре оволодів українською мовою, якою читав лекції та писав наукові праці. Це дає всі підстави вважати його як російським, так і українським ученим.

У цілому монографія В.А. Вергунова є гідною даниною пам'яті видатного, але несправедливо забутого вченого.

В.І. Мельник